

Opmerkingen bij het CE aardrijkskunde vwo 2019 1^e tijdvak

ingestuurd n.a.v. de landelijke bespreking aan het CvTE met reactie.

Algemeen:

Het examen was lang, een deel van de kandidaten had het examen niet af of afgeraffeld. Door fouten in het examen en onnodige verwijzingen naar bronnen waren kandidaten bovendien (onnodig) veel tijd kwijt aan opzoeken en nadenken.

Reactie CvTE:

Een examen moet voor een kandidaat die de leerstof in voldoende mate beheerst maakbaar zijn in de tijd die er voor staat. Tijdnood kan het gevolg zijn van een te laag vaardigheidsniveau, maar ook van een teveel aan vragen. Dat laatste is nooit de bedoeling. Bij de ontwikkeling van de examens besteden we aandacht aan de vraag of het examen in de toegestane tijd past. Desondanks kan het gebeuren dat het examen achteraf gezien te lang was.

U kunt via de Wolf-enquête aangeven wat u van de lengte van het examen vond. Daarnaast wordt tijdnood ook zichtbaar in de toets- en itemanalyse. De feedback van docenten wordt samen met de Wolfgegevens en de analyses gebruikt om het examen van een passende N-term te voorzien.

Opgave 1

Het begrip alumni wordt uitgelegd in de bron. Echter wordt niet duidelijk gemaakt of het om Nederlandse alumni of buitenlandse alumni van Rijksuniversiteit Groningen gaat.

Reactie CvTE:

Dank voor u evaluatieve opmerking. Bij het maken van opgaven en formuleren van vragen worden bronnen gebruikt die voor leerlingen duidelijk en eenduidig zijn. In een enkel geval is het noodzakelijk een begrip nader te omschrijven. Het begrip 'alumni' in bron 1 is zo'n begrip. Voor de beantwoording van de vraag is het echter niet noodzakelijk dat leerlingen een onderscheid maken tussen Nederlandse of buitenlandse alumni. Het gaat immers om het al dan niet het mondiale spreidingspatroon van alumni te herkennen als voorbeeld van een het mondiale centrum-periferie patroon. Uiteraard zijn de examenmakers zich bewust dat de informatie in de bronnen relevant en compleet moet zijn voor het beantwoorden van de vragen.

Vraag 2

Bij deze vraag wordt van leerlingen verwacht dat ze de cartografische beslissingen die aan de kaart ten grondslag liggen bekritisieren. Wij hebben hier om de volgende redenen grote bedenkingen bij. Ten eerste: in de vraagstelling wordt niet geëxpliciteerd dat een antwoord verwacht wordt óver de kaart in plaats van inhoudelijk, op basis van de kaart.

Ten tweede: het antwoordmodel zelf hinkt op twee gedachten want het gezochte argument vóór is inhoudelijk, en de gezochte argument tégen zijn ofwel cartografisch (verkeerd gemaakte choropleet) ofwel statistisch (kleine aantallen). Het is voor leerlingen nergens uit op te maken dat ze op deze verschillende niveaus moeten antwoorden.

Ten derde: een choropleet hoort nooit absolute aantallen weer te geven. Hoe moet een leerling weten dat CvTE/Cito met opzet een foutieve kaart in het examenmateriaal verwerken? Een kandidaat zal er vanuit gaan dat het bronmateriaal klopt. Dit is dus geen test van geografische kennis of kunde.

Ten laatste: als er dan toch vragen over kaartproductie gesteld moeten worden, expliciteer dit en zet leerlingen niet in de eerste opgave op het verkeerde been.

Reactie CvTE:

In de syllabus (p.43) staat beschreven dat een leerling over voldoende vaardigheden dient te beschikken om geografische informatiebronnen te bekritisieren. Bij vraag 2 wordt hierop ingespeeld. Steeds vaker verschijnen in de media kaarten of andere geografische bronnen die niet (meer) voldoen aan de traditionele of wetenschappelijk eisen. Van vwo-leerlingen mag verwacht worden dat zij hier kritisch naar kijken. In eerste opzicht laat de kaart een beeld zien waaruit een centrumperiferiepatroon naar voren komt (1ste deelscore), maar als een leerling kritischer naar die kaart kijkt, moet hij/zij daar

een kritische (cartografische) kanttekening bij kunnen plaatsen (2de deelscore). De vraag en bijbehorend correctievoorschrift zijn juist. De vraag dient dan ook volgens het correctievoorschrift nagekeken te worden.

We delen de mening dat de eerste deelscore een inhoudelijk geografisch antwoord geeft en de tweede deelscore een cartografisch antwoord en dat dit voor leerlingen niet voldoende eenduidig kan zijn. Wij ondersteunen het advies van het KNAG om bij de tweede deelscore ook scorepunten toe te kennen aan antwoorden met een meer inhoudelijk geografisch karakter. In dat geval dienen de eerste en tweede corrector zich te beroepen op artikel 3.3 van het correctievoorschrift.

Vraag 3

Wat is de inhoudelijke basis om te vragen naar *juist* Groningen? Hoe verschilt Rijksuniversiteit Groningen van de andere universiteiten in Nederland of andere perifere universiteiten in Nederland om dit zo te stellen?

Reactie CvTE:

Dank voor uw evaluatieve opmerking. Actuele (ruimtelijke) ontwikkelingen vormen vaak de context voor de constructie van examenopgaven. In de context van globalisering is de internationalisering van universiteiten daar een voorbeeld van. Daarnaast wordt, in opeenvolgende examenjaren, geprobeerd de contexten gelijkmatige over regio's, landen en continenten. Dit om te voorkomen dat een bepaald gebied onevenredig veel als context in examens wordt gebruikt. Vanuit bovenstaande overwegingen is in het vwo examen 2019 gekozen voor de internationalisering van de RUG.

Vraag 5

Kandidaten moeten hier twee bronnen vergelijken, de ene uit 2011 (de atlas) en de andere uit 2017. Dit alleen al maakt dat de vergelijking mank gaat. Dit is des te treffender omdat in vraag 2 nog de bron bij die vraag als zodanig bekritiseerd zou moeten worden.

Reactie CvTE:

Atlaskaart 235G geeft de groei van de wereldbevolking tot 2011 weer en de demografische gegevens in bron 1 zijn inderdaad uit 2017. De top 8 landen met de meeste inwoners hebben in 2017 bijna vier miljard inwoners. Van een vwo-leerling mag verwacht worden dat hij/zij de grafiek in 235G op basis van de huidige mondiale demografische situatie kan extrapoleren tot het jaar 2017. Door deze vaardigheid te combineren met de gegevens in bron 1 kan een leerling tot het goede antwoord komen.

De vraag dient dan ook conform het correctievoorschrift nagekeken te worden.

Vraag 7

Twee punten bij deze vraag.

- Nigeria heeft geen relatief hoog BNP volgens de atlas (GB54 245A). Daarmee vervalt de inhoudelijke basis van de vraag en zijn leerlingen veel tijd kwijt met het zoeken naar een afwijking van het verband die er helemaal niet is.
- 'Winsten vloeien af naar het buitenland' klopt inhoudelijk niet: deze winsten worden namelijk niet meegerekend in het BNP.

Gezien het ontbreken van enige inhoudelijke grondslag voor deze vraag verzoekt het KNAG vraag 7 van het examen te laten vervallen.

Reactie CvTE:

Uw vraag is uitgesplitst in twee punten. In het navolgende wordt achtereenvolgens op beide punten ingegaan.

Punt 1. Uit de Grote Bosatlas statistiek is af te leiden dat landen die een bevolkingsgroei en levensverwachting hebben die te vergelijken is met Nigeria (te kijken valt naar landen als Tsjaad, Mali, Niger en Zambia) een lager BNP per hoofd hebben. Vandaar dat gesproken wordt over een relatief

hoog BNP/inw in Nigeria. Het is namelijk hoger dan je op basis van de demografische gegevens zou verwachten. 234G is geen geschikte bron bij deze vraag aangezien het BNP in te grote klassenbreedtes wordt afgezet tegen verstedelijking. 179B laat zien dat het BNP/inw. in Nigeria relatief hoger is dan vele andere Afrikaanse landen.

Een leerling kan in de Grote Bosatlas Statistiek ook zoeken naar landen met een overeenkomstige demografische situatie als in Nigeria. Leerlingen zullen dan landen vinden met een lager bnp/hoofd dan dat van Nigeria.

Punt 2. In het correctievoorschrift wordt niet gesproken over 'winsten', maar over inkomsten. De basis voor de sociaaleconomische ongelijkheid in Nigeria wordt veroorzaakt doordat de inkomsten uit de oliewinning niet worden geïnvesteerd waardoor het grootste deel van de Nigeriaanse bevolking geen toegang heeft tot betere gezondheidszorg en onderwijs met als gevolg een hoge bevolkingsgroei.

Wij zijn van mening dat er voldoende inhoudelijke grondslag is en dat vraag 7 niet dient te vervallen.

Vraag 9

Het actualiteitsbeginsel/-principe is geen 'belangrijk begrip' volgens de syllabus. Dat betekent onder meer dat het voor kandidaten niet vereist is het begrip als zodanig te kennen én dat het niet in alle methodes als begrip in de begrippenlijst is opgenomen.

Gezien bovenstaande verzoekt KNAG om vraag 9 van het examen te laten vervallen.

Reactie CvTE:

Bij het opstellen van de syllabus zijn de globale eindtermen uit het examenprogramma onderverdeeld in aandachtspunten, belangrijke werkwijzen en belangrijke begrippen. Het actualiteitsbeginsel is niet opgenomen in de lijst 'belangrijke begrippen' maar wel als begrip benoemd en omschreven bij de aandachtspunten die een basis zijn van het examenprogramma. De constructie van het centraal examen gebeurt methodeonafhankelijk waarbij de syllabus het uitgangspunt is. Het verzoek om vraag 9 van het examen te laten vervallen kan op basis van bovenstaande argumenten dan ook niet worden gehonoreerd.

Vraag 10

Er wordt niet expliciet om een uitleg gevraagd.

Reactie CvTE:

Dank voor uw evaluatieve opmerking. Het scherp en eenduidig formuleren van vragen is voor de examenmakers een voortdurend aandachtspunt. Eenduidigheid in de vraagstelling wordt o.a. nagestreefd door slechts een beperkt aantal handelingswerkwoorden te gebruiken. 'Geef' is een van die werkwoorden. De leerling moet dan, zoals in vraag 10, een oorzaak/argument/ reden noemen/beschrijven. 'Leg uit' wordt gebruikt als de leerling een oorzaak - gevolg relatie moet beschrijven. Bij vraag 10 is dat niet het geval. Destijds zijn de handelingswerkwoorden naar het werkveld gecommuniceerd met behulp van de Hulpkaart toetsen van het KNAG.

Vraag 11

Gebruik van het woord rug is mogelijk verwarrend voor kandidaten.

Reactie CvTE:

Dank voor uw evaluatieve opmerking. In de syllabus wordt bij aandachtspunten en belangrijke begrippen de (mid) oceanische rug genoemd. Het begrip 'rug' is een geologische begrip dat bij leerlingen bekend verondersteld mag worden. De syllabus is, voor de examenmakers, het uitgangspunt voor het construeren van opgaven. Tijdens het constructieproces screenen zij regelmatig of de opgaven en vragen een weerspiegeling zijn van de omschreven examenstof in de syllabus.

Vraag 13

Locatie 3 kan ook foto d zijn (GB54 178B geeft savanne aan voor deze locatie).

Reactie CvTE:

Dank voor uw evaluatieve opmerking. In het advies van de landelijke examenbespreking hebben we deze opmerking reeds gelezen. De verschillende tinten groen die op kaart GB54 178B zijn gebruikt om tropisch regenwoud en savanne aan te duiden, vergen het nodige onderscheidingsvermogen. In de evaluatie van het examen zal dit punt worden meegenomen. Voor de constructie van komende examens zal het een aandachtspunt zijn.

Vraag 22

Het inhoudelijk juiste antwoord zou vertering EN erosie moeten zijn.

Verder gelden de processen voor alle rivieren, niet slechts de Salween. Door de vraagstelling kunnen kandidaten denken specifieke processen voor de Salween te moeten benoemen terwijl het CV in gaat op algemene processen.

Waarom wordt verwezen naar bron en atlas? Deze zijn niet nodig om deze vraag te beantwoorden en het kost de kandidaten nu extra tijd om deze vraag te maken.

Reactie CvTE:

Dank voor uw evaluatieve opmerking. Bron 1 en de atlas geven de leerling een beeld van de bovenloop en het mondingsgebied van de Salween. Op basis van informatie in bron 1 en in de atlas moet een leerling eerst bepalen welke exogene processen waar spelen en vervolgens de relatie leggen. In plaats van meer op reproductief niveau vragen naar de algemene relatie tussen beide exogene processen, vergt deze vraag meer inzicht van de leerling. Uw feedback wordt uiteraard als aandachtspunt meegenomen bij de constructie van nieuwe examens.

Vraag 24

De vraag heeft betrekking op het binnendijks gebied. In het antwoordmodel wordt bij het 2^e streepje ingegaan op het buitendijks gebied. Hier wordt dus een antwoord gegeven wat niet op de vraag ingaat.

Daarnaast vinden er in het desbetreffende gebied tussen de Nieuwe Maas en de dijk geen havenactiviteiten plaats.

Inhoudelijk is het voor de leerlingen die niet bekend zijn in Rotterdam makkelijker om tot het antwoord uit het antwoordmodel te komen, dan voor de leerlingen die wel bekend zijn in Rotterdam.

Reactie CvTE:

Dank voor uw evaluatieve opmerking. Bij de keuze van regio's als context voor opgaven voor domein E Leefomgeving houden de examenmakers rekening met een evenwichtige spreiding over Nederland. Dit om te voorkomen dat een of enkele regio's een te groot accent in het examen krijgen waardoor leerlingen in die regio worden bevoordeeld of benadeeld. Er zal altijd een verschil blijven in uitgangspositie voor leerlingen die in de desbetreffende regio wonen en naar school gaan en leerlingen in de rest van Nederland. De opgaven en vragen worden zo opgesteld dat alle leerlingen de vragen kunnen maken. Dat neemt natuurlijk niet weg dat een leerling op basis van gebiedsspecifieke kennis tot een andere inhoudelijk juist antwoord komt. In dat geval kan, in het overleg tussen de 1e en 2e corrector, regel 3.3. van het correctievoorschrift worden toegepast.